

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

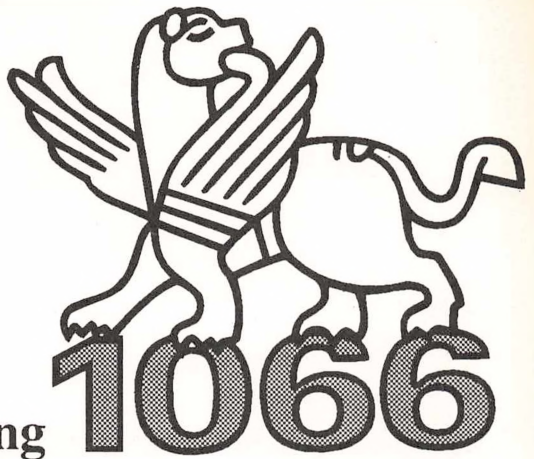
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

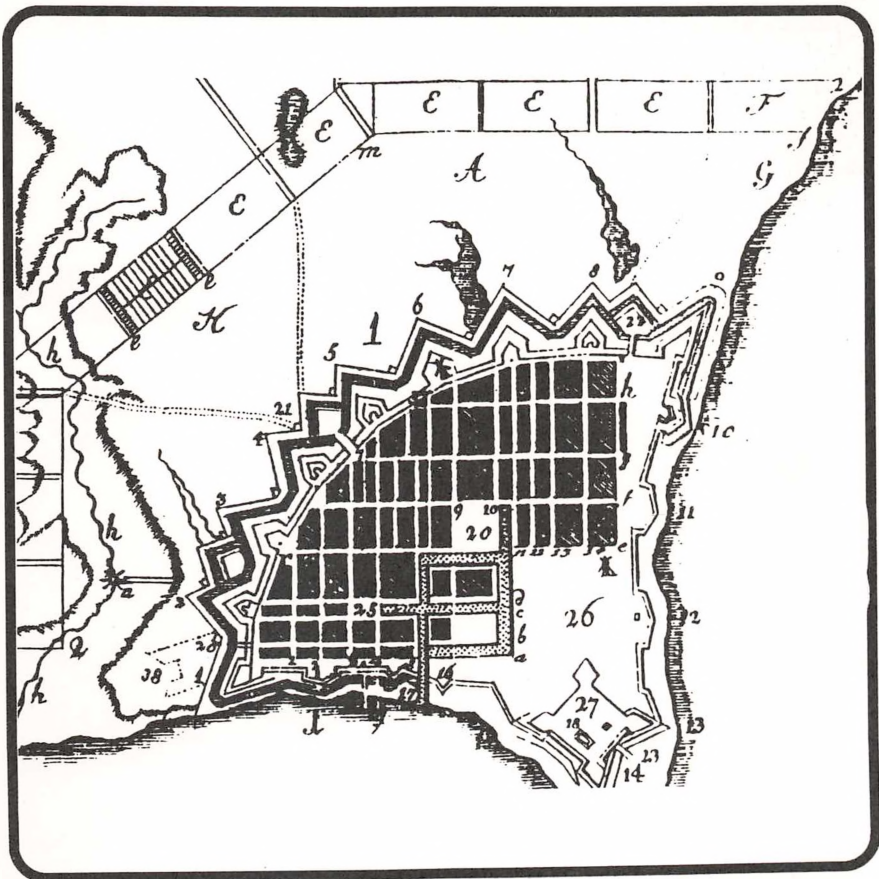
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Tidsskrift for
Historisk Forskning

20. Årgang

Nr. 4

Tidsskrift for Historisk Forskning

20. Årgang. Nr. 4

December 1990

Ole Odgaard

Kinas landdistrikter:

økonomien halter og utilfredsheden stiger 3

Huguenotternes historie -

Et fælles-europæisk forskningsprojekt.

ved Randi Ottosen..... 10

Carsten S. Jensen

Reformationen set bagfra 16

Specialeliste.

ved N. H. Frandsen..... 28

Forside: Udrag af kort over Fredericia og omegn fra 1766. Kortet er gengivet i sin helhed i forb. med Randi Ottosen's artikel, p 14

Kinas landdistrikter:

Økonomien halter og utilfredsheden stiger.

Af Ole Odgaard.

Forfatteren er cand. scient. soc. et lic. phil og ansat som forskningsstipendiat ved Københavns Universitet. Artiklen er baseret på manuskriptet til et foredrag holdt i Foreningen "De Historiestuderende" den 8. november 1990.

Det er forår 1990 og jeg befinder mig i Renshou, et relativt fattigt landdistrikt i Sydvestkina.

Det er knapt et år siden at massakren på demokratibevægelsen fandt sted. Men det var i storbyerne, og her på landet er det ikke demokrati og regeringskontrol, som i første række optager bønderne. Den daglige kamp for ris, søde kartofler og te har som altid bøndernes største opmærksomhed i Kina.

Alligevel har den strammere kontrol over det kinesiske samfund også sneget sig herud. Et halvt år efter massakren blev der nemlig udstedt et dekret om, at alt hvad udlændinge på feltstudier eller ekskursioner spurgte om og fik af vide skulle noteres ned til Sikkerhedspolitiet.

Besyderligt nok synes det ikke at genere de bønder og virksomhedschefer, jeg besøger. De havde forventet det under alle omstændigheder. Men kadrene (Partifunktionærerne) er knapt så åbenmundede, som da jeg var her for halvandet år siden. De vil nødig ha' deres karriere bremses på grund af en nysgerrig udlænding.

Men hvorfor har myndighederne strammet kontrollen med Kinas bønder, hvis

de alligevel ikke bekymrer sig om demokrati og tilsyneladende er mest optaget af den daglige ris? Kina indførte jo allerede i slutningen af 70'erne markedsreformer i landbruget, som dengang blev anset for et radikalt brud med planøkonomi og bureaukrati - så hvorfor er der stadig offentlig kontrol og en daglig kamp for at få risskålen fyldt? Har reformerne ikke medført økonomisk fremgang og øget velstand.?

Landbrugsreformerne

De kinesiske landbrugsreformer blev påbegyndt i 1978, og i løbet af få år var det kollektive landbrug helt forandret. Før reformerne var hver landsby opdelt i produktionshold, hvor familierne i fællesskab ejede og dyrkede jorden. Produktionsholdlederen bestemte, hvornår der skulle høstes, harves, eller sås risspirer. Overskuddet blev ligeligt fordelt mellem familierne. Landfamiliernes velstand ahang meget af ledernes evner til at træffe de rigtige beslutninger og til at engagere produktionsholdets medlemmer til at arbejde hårdt i marken. Mange produktionshold havde ikke nogen god leder, og i så fald var der ikke nogen motivation til at arbejde hårdt. Og hvis nogen plantede flere risspirer eller høste-

de mere hvede end andre, fik de ikke besynderligt mere ud af det. Derfor blev reformerne indført.

Kollektivets jord blev fordelt til de enkelte familier. Jo flere familiemedlemmer, jo mere jord.

Familien ejer ikke jord, men lejer den for en periode af 15 år, hvorefter der skrives en ny lejekontrakt. Familien får det fulde ansvar for driften, og deres indkomst afhænger nu udelukkende af den producerede mængde. Selvfølgelig skal der betales skat til landsbyen og til staten, men det viste sig hurtigt at der blev en pæn høst tilbage til den kinesiske bonde. De fleste bønder kender nemlig deres små jordlodder så godt, at de ved, hvornår netop deres jord skal kultiveres, og hvor meget vand og gødning der præcist skal til for at optimere udbyttet.

Denne mere intensive dyrkning er nøgleordet til at forklare reformernes succes. Kina har 22 pct. af klodens befolkning, men kun 7 pct. af den opdyrkede jord. Da en meget stor del af Kinas arbejdsstyrke ovenikøbet er beskæftiget i landbruget, er der en akut jordknaphed. Den gennemsnitlige jordstørrelse pr. bedrift er derfor betydelig mindre i Kina end i Danmark - nemlig 0,5 ha. I Danmark har en bedrift gennemsnitlig 34 ha. - dvs. 68 gange mere jord end i Kina. De knappe jordlodder skal derfor dyrkes optimalt, og det egner landreformernes ansvarssystem sig fortrinligt til. Mens arealudbyttet for korn steg med 2,4 pct. om året fra 1957 til 1977, steg det med hele 6,1 pct. fra 1978-84. Produktionen indenfor de andre landbrugsproduktioner (industriafgrøder, animalsk opdræt, fiskeri og skovbrug) steg endnu mere. Bøndernes

levestandard (realindkomst pr. familiedlem) steg med hele 16 pct. om året, mens den fra 1957 til 1977 næsten stagnerede med 0,5 pct. om året. Landbrugsreformerne blev da også udråbt som en triumf. Derefter er det imidlertid gået ned af bakke for landbruget. Hvorfor?

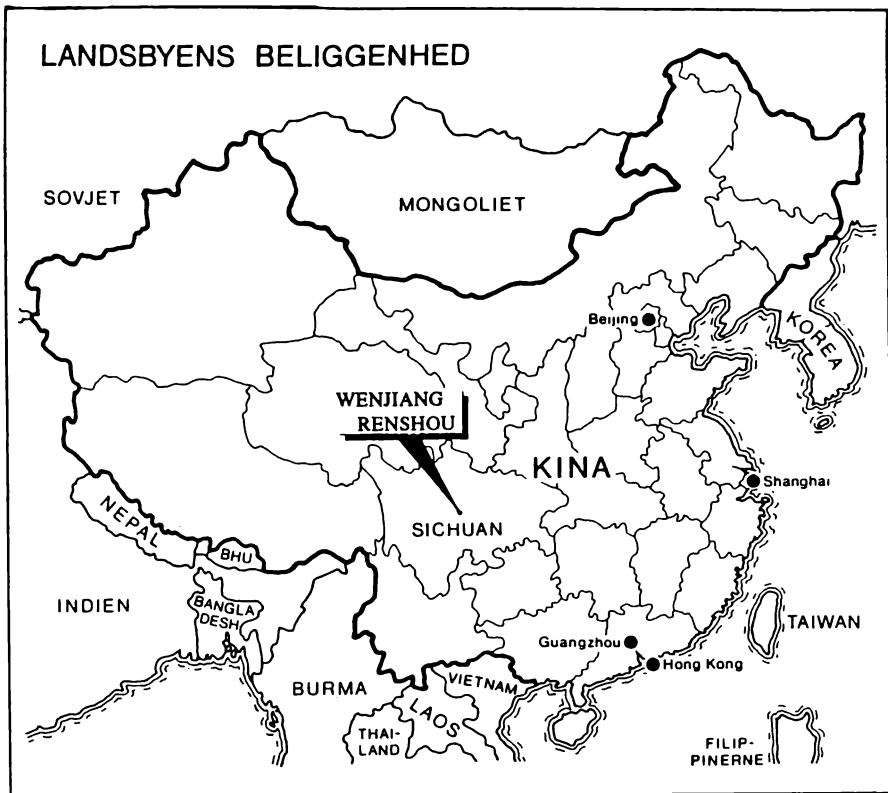
Efter de fede år kommer de magre år.

Hr. Fu, som er bonde i det mere velhavende Wenjiang amt (ca. 200 km. nord for det mere fattige Renshou) forklarer det således: "Jeg foretrækker stadigvæk reformerne frem for kollektivsystemet, men vi har det meget sværere nu end for bare 4 år siden (1984, red.). Vi har tjent mere ved at arbejde mere ihærdigt, men det varede jo kun de første år. I vores familie har vi istedet skiftet til mere profitable afgrøder end korn. Priserne på gødning, dieselolie og plastik-film er faktisk steget så meget, at det næsten ikke kan betale sig at dyrke korn, som altid har været vores vigtigste afgrøder".

Fu fortsætter: "Selvom jeg har rationeringsmærker til gødning og brændstof, kan jeg ikke købe det uden at bestikke kadrene. Sådan er det mange steder nu. Folk tænker mere på penge, og det gælder selvfølgelig også kadrene, som er blevet meget korrupte". Adskillige undersøgelser viser, at denne situation er typisk for dagens Kina. En undersøgelse fra Guangdong provinsen konkluderede således, at hele 60 pct. af de statslige leverancer aldrig nåede frem - korrupte kadrer solgte dem i stedet på det sorte marked. I grelle tilfælde er gødning videresolgt til 40 gange den fastsatte pris.

Fu er et typisk eksempel på de nye problemer i landbruget. Den basale produktion af korn svigter, og efter at være

LANDSBYENS BELIGGENHED

blevet selvforsynende med korn i midten af 80'erne er Kina igen begyndt at importere korn til bybefolkningen. Omkostningerne er nemlig steget så faretruende, at

landbrugsproduktionen er blevet urentabel. En undersøgelse, netop fra områderne omkring Wenjiang i Sydvestkina, har illustreret dette.

1984-survey af landindkomsternes beskæftigelsesfordeling

Beskæftigelse	Indkomst pr. dag
Afgrødeproduktion	4.9 Yuan
Forarbejdning af landbrugsprodukter	8.4 Yuan
Handel og service	8.6 Yuan
Industri	15.0 Yuan
Transport	15.0 Yuan

Kilde: Nongmin Ribao (Bøndernes Dagblad), 13 Maj 1986

Bønderne tjener altså meget lidt ved at dyrke korn, og de er derfor ikke villige til at investere i maskineri og overrislings-systemer. Siden jordlodderne er så små, betyder det ikke så meget, at der ikke investeres i landbrugsmaskiner. Den længere og mere intensive arbejdsdag kan sagtens opveje dette. Men når land-familierne heller ikke vil investere i over-rislingskanalernes vedligeholdelse går det galt. De fleste afgrødesorter er nemlig højtstående og de kræver en rigelig og meget præcis vanding for at risen eller hveden spirer rigtig og bliver højtstående. Efter at den kollektive vedligeholdelse af overrislingsanlæg er blevet privatiseret, er landbrugets livsnerve blevet truet.

En fjerdedel af alle Kinas pumper og maskineri til overrisling er nu så udslidt, at det skal udskiftes snarest. Mere end 40 pct. af Kinas vandreservoirs fungerer ikke mere. Over 10 pct. af Kinas landbrugsjord har oplevet årlige produktionsnedgange på over 30 pct. på grund af for små investeringer i fællesanlæg så som overrisling, dræning, m.v. Problemet er, at det næsten er umuligt at etablere et retfærdigt betalings-system. Hvor meget skal bonde Wang betale for overrislingsvand, når hans jord ligger for enden af bikanalen og derfor får meget mindre vand en bonde Zhou, hvis jord ligger ved hovedkanalen? Nogle steder er bønderne blevet så uenige om hver families betaling, at betalingssystemet simpelthen brød sammen, og i protest begyndte bønderne at rive de cementerede vandkanalsider op for at bruge dem til husbyggeri.

Landsbyledelserne har derfor set sig nødsaget til at tvangsudskrive arbejdskraft til at røns vandkanalerne, til at reparere kanalsider og dæmningsbrud m.v. I

Renshou skal et medlem fra hver familie nu arbejde 15 gratis dage om året, i andre landområder er det op til 40 dage om året. De gamle kommando-metoder tages atter i brug, for de lokale kadrer trækkes i løn hvis overrislings- og dræningssystemerne ikke fungerer.

Kina står i disse år over for den afgørende prøve for landbrugsreformerne: Hvis Kina skal kunne brødføde sig selv i år 2000 skal kornproduktionen nødvendigvis øges fra de nuværende 400 millioner tons til 500 millioner tons årligt. To-tredjedele af denne stigning er beregnet til at komme fra de øgede udbytter ved en opgradering af de marginale jorde. Denne udvikling af mere højtstående jorde kan kun ske ved en udbygning af overrislings- og dræningssystemet.

Bønderne vil altså ikke investere i landbrug, de vil hellere investere i en større bolig, eller i en traktor til profitabel transport. Som vist i tabellen er det netop i handel, industri og transport, at der er mange Yuan at hente.

Det er her de såkaldte "10.000 Yuan's familier" (wan yuan hu) findes. Private virksomheder begyndte i 1982-83 at vokse frem i hver eneste landsby, og det er især disse entreprenører, som har fået fordele af markedsreformerne. Ifølge de officielle, underrapporterende, statistikker findes der i dag godt 17 millioner private virksomheder i Kinas landdistrikter, som beskæftiger en-ottendedel af arbejdsstyrken.

Mange driftige folk med gå-på-mod kan virkelig tjene mange penge - og det giver virkelig grobund til misundelse, når folk i årtier har været vant til, at naboen tjente det samme som én selv. Men der opstår

også konflikter, fordi det ikke altid er dem, der arbejder hårdest eller får den bedste idé, som tjener de store penge. Det har vist sig at være dem, der engang var kadrer, og derfor er tidligere kolleger til dem, som uddeler rationeret brændstof til traktorer o.s.v. De har venner i systemet til at hjælpe dem med dette og hint. Det ses ofte, at kadrene opfordrer deres familiemedlemmer til at åbne en privat business, hvorefter kadren yder skattefritagelse for sine familiemedlemmer. Eller de får pudsigt nok tilladelser, som ingen andre kan få, f.eks. til at bygge en virksomhed på den knappe landbrugsjord.

Det har øget de lokale intriger i landsbyerne. Der opstår jalousi imellem landsbyens familier, og de gamle klanmønstre kommer atter til sync. Hvis en rig entreprenør-familie mangler rationerede varer eller ønske myndighedernes beskyttelse i tilfælde af lokale konflikter, så kan familien alliere sig med landsbyens mest indflydelsesrige kadre-familie. Det gøres ved samgiftning: datteren fra kadre-familien giftes med sønnen fra entreprenør-familien. De to familier er dermed i samme klan, og klanmedlemmer beskytter ifølge kinesisk tradition hinanden. Den økonomiske elite integreres altså med en politiske elite, og nogle få magtfulde klaner kommer på den måde til at dominere landsbyen.

Det har fremkaldt intriger og ligefrem sabotage i mange landsbyer. En magtfuld ejer af en byggemateriale-fabrik i Renshou fortæller mig således, at han flere gange har været udsat for tyveri og sabotage. Selvom han nu har allieret sig med landsbyledelsen, har han alligevel følt sig nødsaget til at anskaffe sig en bidsk vagt-

hund. Det er øjensynligt ikke et isoleret fænomen, for en kinesisk avis skriver, at især entreprenørerne har skaffet sig så mange vagthunde, at det nu koster 5.000 menneskeliv årligt på grund af hundegalskab. Sabotage af de ny-rige klaners virksomheder er selvfølgelig ikke en hverdagsforfæltelse, men det er bestemt ikke ualmindeligt at tvinge de rigeste familier til at betale for en ny skole - eller at de andre familier i landsbyen tvinger sig adgang til at bruge entreprenørfamiliens statussymboler i form af vaskemaskiner o. lign.

Reformernes manglende legitimitet

Markedsreformerne har skabt en stigende ulighed imellem landsbyens familier, og de familier som især er engageret indenfor landbruget, har ikke haft meget at glæde sig over i sidste halvdel af 80'erne. Selvom landbrugsreformerne startede så godt, gik det alligevel skidt. Kornudbyttet pr.ha. steg således fra 2,5 ton i 1978 til 3,6 ton i 1984, hvorefter det stagnerede eller faldt. Realindkomsten pr. familiedlem er derfor faldet med 1,8 pct. om året fra 1985- til 89. Samtidig er befolkningstallet er steget så kraftigt, så kornproduktion pr. indbygger er faldet mærkbart efter 1984. Men hvad med ét-barns politikken, vil mange nu spørge. Har den ikke reduceret befolkningsvæksten?

Svaret er nej. Ét-barnspolitikken er endda brudt sammen i nogle områder. Det er landsbyledelsens ansvar at effektuere et-barnspolitikken, men diverse undersøgelser synes at vise, at ca. hver fjerde landsbyledelse nu kun findes på papiret. Ophævelsen af det kollektive landbrug og kadrenes engagement i profitabel bus-

iness har betydet, at de lokale myndigheder i især de fattige områder ikke mere udfører deres opgaver. Endvidere er det i de fattige områder, at der er mindst råd til pensionstilskud i alderdommen, så her behøver folk reelt flere børn for at kunne på at få ris på bordet, når de ikke mere er arbejdsduelige.

Det er således i de fattige områder, at modstanden mod børnebegrænsning er størst. Ansvarssystemet har nemlig betydet, at de enkelte familier får ansvaret for at brødføde deres egen familie. Det medfører, at familierne også føler, at de selv kan bestemme, hvormange børn, de vil brødføde. Som en bonde fortæller mig: "vi dyrker selv vores jord, vi sørger for os selv, så skal der ikke komme en kadre og blande sig i, om vi skal have barn til eller ej, når vi selv skaffer maden". Befolkningstvæksten har faktisk været så stor, at de officielle målsætninger er langt overskredet. I 1980 fremsatte man således det mål, at Kina ved år 2000 skulle have en befolkning på 1,2 mia mennesker. Men kun 10 år senere var befolkningstallet med raketagtig fart steget til hele 1,35 mia mennesker, hvilket myndighederne kun uofficielt har turdet indrømme.

Selvom de fleste bønder ikke ønsker kollektivsystemet tilbage, hører man alligevel større og større kritik af reformerne. Det urentable landbrug, uligheden, klanmodsatningerne, korruptionen, de besværlige kadre, ét-barnspolitikken o.s.v. har sat sit præg på dagliglivet og stemningen i landsbyerne. Det er selvfølgelig en ustabil situation for styret, og der er da også ændringer på vej for at forhindre, at storbyoprøret fra 1989 ikke spredt sig til landdistrikterne. Kina's historie har nem-

lig vist, at hver gang bønderne samles i et oprør, falder kejseren.

Ændringer på vej

I 1988 begyndte den kinesiske ledelse at imødegå korruptionen. Kadresystemet skal reformeres, hedder det nu. De mest magtfulde kadre, d.v.s. partimedlemmerne, skal have mindre indflydelse på den daglige administration og de økonomiske beslutninger. Det skal hindre korruption og nepotisme. Man forsøger således at introducere politiske reformer, som skal adskille den politiske og økonomiske administration. De hidtidige funktionærer skal nu deles op i egentlige politiske funktionærer (politikere) og offentligt ansatte embedsmænd - som f.eks. i Danmark. De lokale partifunktionærer har dog indtil videre været magtfulde nok til at bremse sådanne politiske reformer. Selvom de har været vedtaget i flere år, er de ikke ført ud i livet.

En anden ændring vedrører det kriseramte landbrug. Staten har siden 1987 øget sine investeringer til overrislingsanlæg m.v., men det er indtil videre slet ikke nok. Den vigtigste ændring er nok, at myndighederne nu forsøger at kombinere det "bedste" af landbrugsreformene med det "bedste" af kollektivsystemet. Frivillige kooperativer er de sidste års modeord, men det har dog kun vundet indpas i de rige forstadsamter omkring storbyerne. Eksempelvis opfordres ti familier til at slå deres landbrugsproduktion sammen - og her viser det sig, at indkomsterne ved kornproduktion er ligeså store som i industri, transport og service. En familie får det fulde ansvar for maskinpløjning, en anden familie for vedligeholdelse af maskinerne, en tredje

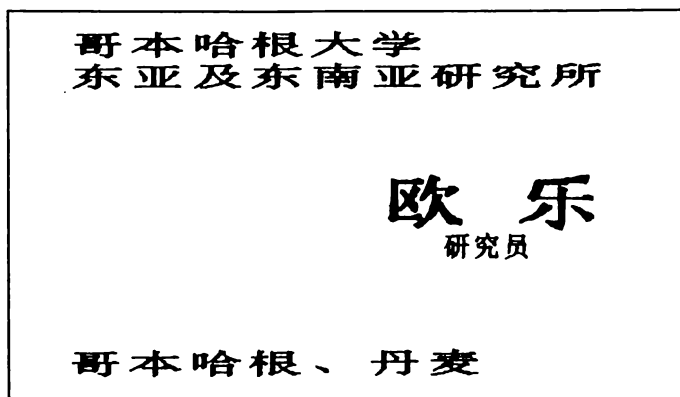
familie får ansvaret for at udvikle dyrehold, mens en fjerde familie skal markedsføre produkterne.

Et mere radikalt forslag fra Det samfundsvidenskabelige Akademi går ud på, at al jord nationaliseres, hvorefter den udlejes til de mest driftige bønder. Der skal satses på stordrift, og de mindre dygtige bønder skal ansættes som landarbejdere eller industriarbejdere i lokalindustrien. Der foregår i disse år en livlig debat om, hvordan landbrugets krise skal løses, og en overraskende fri debat udspringer sig med løsningsforslag af alle arter.

Men de fattige landområder synes at blive sorteper ved de fleste forslag. Dem der her har penge og indflydelse ønsker på ingen måde at give afkald på deres privi-

legier, og de modarbejder kooperativdannelse og andre mulige løsningsforslag. Det er i disse områder, at den onde cirkel er begyndt. Den lokale milits (civilforsvar) er i nogle områder blevet anvendt som et sidste middel til at opkræve skatter, og her ser styrets legitimitet desværre ud til at blive værre med tiden. "Folkets kraft er stor", sagde Mao - er det mon det, myndighederne i nogle landområder vil komme til at erfare, hvis bureaukratiet ikke indfører reelle ændringer? Bybefolkningen har allerede givet deres svar. Kina's bønder er dog ikke længere en samlet kraft, de er i stigende grad blevet lagdelt under reformerne. Så bønderne er næppe enige om nogen løsning - klanmodsatningerne og intrigerne kan vel fortsætte i lang tid fremover.

Ole Odgaard

"Også i Kina er der prestige i at kunne fremvise et visitkort. Så artiklens forfatter har fået sig eget kort med kinesiske bogstaver.

På kinesisk betyder navnet "Ole" pudsigt nok "Den lykkelige europæer". Og sandt er det, at kineserne ser op til europæerne p.g.a. vores velstand. Men samtidig betragtes vi som underlige uciviliserede mennesker, der ikke kender til ordentlig bordskik og almindelige høflighedsfraser, men bare bruser frem med, hvad vi har på hjerte".

Huguenotternes historie -

Et fælleseuropæisk forskningsprojekt

I sidste nummer af dette tidsskrift, nr. 3 1990, fortalte lektor Arne J. Hermann i artiklen " En huguenot-krønike" om sin huguenot-slægts historie fra flugten i Syd-Frankrig til Danmark og dens integration her i det danske samfund, - samt om baggrunden for huguenotternes flugt fra Frankrig.

I denne artikel fortæller projektmedarbejder lærer Randi Ottosen, Bjertringbro, om det forskningsprojekt om huguenotternes historie, som man nu i knap ti år på forskellige universiteter rundt om i Europa har arbejdet med.

I 1981 startede en tysk-fransk historieforskningsgruppe på at indsamle oplysninger om huguenotterne.

Denne arbejdsgruppe blev etableret mellem de historiske institutter i Paris, Göttingen og (Vest)-Berlin.

I årenes løb har disse institutter samlet mange tusinde oplysninger gennem kirkebøger, diverse mandtalslister fra mange byer og andre tilgængelige kilder, og alle disse oplysninger er efterhånden blevet indkodet på EDB.

Siden starten på disse tre universiteter er der kommet flere forskningssteder (universiteter) til, således at man har næsten alle de lande med i projektet, hvor de reformerte rejste til.

Frankrig : Marseille og Paris
Holland : Niimegen
Schweiz : Geneve og Neuchatel
Tyskland : Göttingen, (Vest)-Berlin
England : London
Irland : Dublin

samt Danmark, hvor undertegnede arbejder med forskningen.

Den overordnede forskning drøftes jævnligt ved forskellige møder og her i november mødes forskningslederne i Hof-Geismar tæt ved Göttingen for at drøfte de opnåede resultater og den videre forskning. Til dette møde bliver der også dansk deltagelse.

Mellem de forskellige forskningssteder er der fortsat løbende kontakt, og det giver hen ad vejen gode resultater

Forskningsprojektet er delt op i tre faser:

Projektets første fase:

I første fase foregår indsamlingen af data og kildemateriale.

I Danmark er de to hovedkilder for persondata de to kirkebøger for henholdsvis København og Fredericia, og arbejdet med disse foregår for tiden. (Blandt andet med en oversættelse af de to kirkebøger fra fransk til dansk.)

Der næst søges der efter kilder andre steder som f.eks. på landsarkiverne, rigsarkivet, Det kongelige bibliotek osv.

Projektets anden fase:

I anden fase bearbejdes det indsamlede materiale nøje med henblik på det overordnede formål at undersøge denne befolkningsgruppes assimilation i det danske samfund og dens forskellige påvirkninger her af f.eks. kulturel, landsmæssig og sproglig art.

Desuden tænkes de forskellige konflikter, som disse franskreformerte havde med myndigheder og lokale i deres nye hjembyer (f.eks. i Fredericia) undersøgt nøje.

Det er også af interesse at undersøge, hvilken påvirkning denne indvandring havde for industri, handel og kultur - her i Danmark sammenlignet med de resultater, man har fra de andre lande, hvor huguenotterne også søgte tilflugt. Der vil blive udarbejdet tabeller, grafer og diagrammer til belysning af de valgte emner.

Projektets tredje fase:

Udarbejdelse af en forskningsrapport.

De mange indsamlede resultater vil blive bearbejdet med henblik på rubricering i bogform.

Til denne bogudgivelse skal der desuden findes relevant billedmateriale. En udførlig kildefortegnelse samt en nyredigeret litteraturliste vil blive udgivet samtidig.

Der gøres opmærksom på, at en samlet forskning vedrørende huguenotterne i Danmark endnu ikke er udført. Professor N.C. Lukmans bog: " Fredericia-kolonien - vort lille Frankrig" omhandler kun, som titlen siger, Fredericia huguenotter-

ne, og Dr. Louis Bobés materiale omhandler kun de sjællandske huguenotter.

Derfor vil resultaterne af dette projekt blive et nyt bidrag i rækken af de senere års afhandlinger om fremmede i Danmark, som f.eks. Georg Nellemans bog om den polske indvandring til Lolland, Bent Blüdnikows bog: "Fremmede i Danmark", og Allan Tønnessens bog "Helsingørs udenlandske borgere og indbyggere ca. 1550 1600"

Forskergrupperne rundt om i Europa arbejder alle med det samme EDB-program til indkodning af de mange data. På den måde er det muligt at supplere hinanden og bytte oplysninger - for til sidst at samle det hele i en stor databank.

Hvornår og hvor denne bliver oprettet er ikke helt afklaret endnu.

Rent praktisk foregår forskningen vedrørende første fase på følgende måde:

På forskningsstedet undersøger man alle mulige kilder for heri at finde oplysninger om de indvandrede huguenotter. Det kan være i kirkebøger, skifteprotokoller, mandtalslister, rådhusstueprotokoller osv.

De fundne oplysninger indkodes på fransk i programmet, da det forventes, at alle forskningssteder bruger dette sprog.

Man har for eksempel ved forskningsstedet i Göttingen fundet en oplysning fra fransk-reformert kirkebog i Frankfurt am Main i et register med nr. 107, side 59, notits nr. 4:

Teksten, som den findes i kirkebogen:

"1686 den 13. juni Fransk reformert kirkebog, Frankfurt am Main:

Arbejderne Michael og Poul Matthieu fra Vars, bosiddende i Kassel, er rejst til Geneve for at lede efter deres koner og børn og er hjulpet for anden gang med 3 floriner (mønt).

Denne tekst vil i EDB-programmet være følgende:

Kilde	: D PRF FEM 107 59 04 (D=Tyskland, PRF=Fransk-reformert kirkebog FFM=Frankfurt am Main 107=register 59=side 04=notits nr. på siden)
Dato	: 1686 06 13 = (indskriftens dato)
Sum	: 3 fl = beløbet som evt. er givet
Kommentar	: Rejst til Geneve for at søge efter deres koner og børn, hjulpet for anden gang med 3 floriner
Destination	: Geneve
Bopæl	: Kassel
Oprindelig fra	: Dauphiné (onråde)
Kirkeligt område	: Embrunais
Oprindelig fra	: Vars
Erhverv	: Arbejdere
Navn	: Matthieu, Michael
Navn	: Matthieu, Pierre

Listerne kan bagefter sorteres efter f. eks. navn, erhverv, bopæl, oprindelig hjemby osv., og der kan opstilles diagrammer osv. Som et eksempel vil jeg tage oplysningerne om familien Armand:

Fra een af de allersidste kilder om sønnen Jean Armand, født i La Motte Chalencou:

Kilde	: DK PRF F 18 23 B (Danmark; fransk reformert kirkebog Fredericia side 18, indførsel nr. 23: begravelser)
Dato	: 1747 06 01
Kommentar	: Torsdag den 1. juni 1747 om aftenen er død i Fredericia Jean Armand, fransk flygtning, født i Grenoble, han var ca. 74 år gl., og han blev begravet den følgende mandag på vor almindelige kirkegård.
Oprindelig fra	: Grenoble*

Ved hjælp af de informationer, som vi har far Fredericia om alder, oprindelsessted osv. efter Jean Armands død i 1747 i Fredericia osv., ville disse oplysninger være nok til at man ved en forespørgsel i databanken (så snart denne er oprettet) kunne finde oplysninger om familien.

Men indtil videre kunne en forespørgsel til f.eks. forskningscentrene i Berlin eller geneve kunne give oplysninger om familien.

Grunden til at søge oplysninger disse to steder er for Berlins vedkommende, at det er almindeligt kendt, at de fleste danske huguenotter (reformerte), der bosatte sig i Fredericia, først havde boet i Nord-Tyskland i Brandenburgområdet.

Med hensyn til Geneve var det den første by, som eventuelle flygtede farDauphiné ville søge til.

Det er dog meget få af de danske huguenot-familier, der på så enestående måde, som familien Armand (Hermann) har kunnet spore deres familie helt fra sted til sted, og derfor ligger der stadig i det danske projekt et stort forskningsarbejde, der skal gøres.

I sommer besøgte jeg La Motte Chalenccon i Dauphiné-distriktet i Syd-Frankrig. Det var mærkeligt at stå der på torvet og forestille sig, hvad der var sket under dragonademe i 1685, hvor de anderledes troende huguenotter blev forfulgt, tortureret og myrdet af Ludvig d. 14's dragoner.

Langt ude i bjergene lå denne lille bjerglandsby, og det må have været forfærdeligt anstrengende bare at være i stand til at klare at komme til Geneve i 1690'erne...

Desuden må det på mange måder have været et utroligt kulturchok for vore indvandrede huguenotter at komme til Danmark og f.eks. til vor lille by Fredericia, - men nøjsomhed, hårdt arbejde og fællesskabet omkring menigheden hjalp dem frem til at blive en integreret og respekteret del af det danske samfund, og som Arne Hermann citerede:

"Huguenotterne blev en velsignelse for deres nye hjemland."

Randi Ottosen

* Her fremgår kun byen Grenoble, men af de andre kilder, som familien har, er det bevist, at denne Jean Armand i Fredericia er søn af Jean Armand i La Motte Chalenccon, som i 1685 måtte afsvære sin reformerte tro.

Indholden af Kobber- Tavlerne.

Tab. I.

1. 1. Bøgen i sig selv. Har Tal og Bogstaver for sig selv.

2. 2. Marken.

2. 3. Fridericia Egn.

NB. Dette lille Kort har jeg affat accurat paa Øster-Marken B. for at spare Rummet.

Bogstaverne paa Marken ere:

A. Nye-Mark.

B. Øster-Mark.

C. De 125 smale Agre.

D. De 125 brede Agre.

E. Have-Pladserne.

F. Kalløfs Have-Plads.

G. Fælled til Dansk Sogn.

H. Fælled til Tydsk Sogn.

I. Høled, Dal og Eng.

K. Rytter-Koblerne.

L. Nye Hannerup-Mark, nu Rytters-Kobbel.

M. Hannerup-Krat.

N. Støkke af Ragsstrat-Jord, siden udlagt til Rytters-Kobbel.

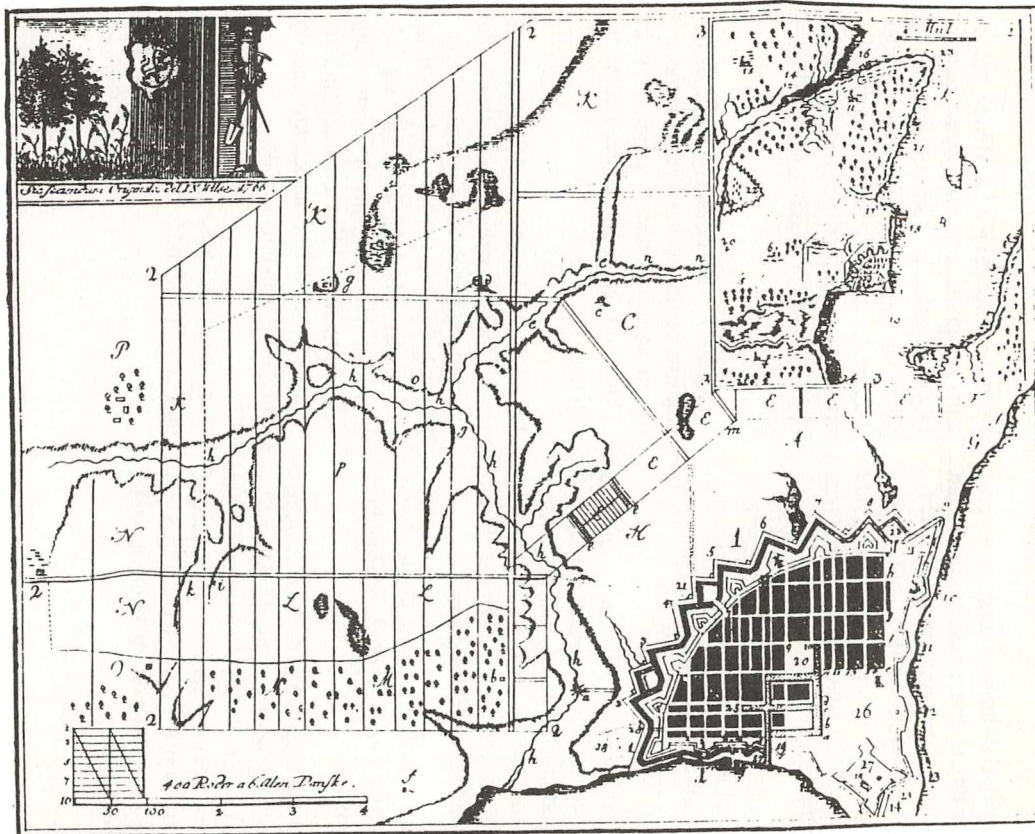
O. Fuglsfang.

P. Kobbel-Gaardene.

Q. Stoustrup.

De mindre Bogstaver samt Tallene fortæller i Verket selv.

Tab. II

Kort Over Fridericia

Læg mærke til havepladsemes placering E.

Litt. B.

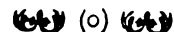
 Udtog af de Reformeertes Privilegier,
 dat. den 15 Novembr. 1720.

1. Dem tilstaaes en Præst, og til at sonne ham 300 Rd aartlig i 10 Aar, derforuden en Dommere af deres Nation til at afsjøre deres Stridigheder, hvilken en antages iblant Byens Magistrat, ligesaa maae de selv bestikke en Skolemester.
2. Dem anvises Pladser, at bygge paa, og de Lod Jorder, som Ubertrettede havde tilegnet sig, tages fra disse og gives de Reformeerte. De Have-Pladser, som tværtimod Privilegierne ere gjorte til Kornmarker og i Begyndelsen en kostede mere end 1 a 2 Slette Daler, bliver for den halve Deel Borgerne fratagne, og uden Betaling Colonisterne givne, den øvrige halve Deel bliver dem og, dog for Betaling, overladt, i Fald Borgerne inden en vis Tid en indrette dem til Haver, og bygge Lysthuse paa dem.
3. Skal dem til deres nye Huses Opbyggelse anvises en vis Quantitet Bygnings-Tømmer, men Ege Tømmer og Teglsteen maae enhver forskaffe sig.

4. De

4. De nye Huse, men en de gamle fiobte Huse maae i de Fridericia givne Friheds Aar være for alle Vaaleg befriede.
5. Maae de Familier, som sig i Kongens Lande tænke at nedsette, i 20 Aars Tid for alle Borgerlige og Bondestands Tyngder og Vaaleg, samt Indquarteringer forskaanes. Hverken de eller deres Børn skal blive enrouterede til Land-Milicen.
6. Deres Tobak, som her i Landet voxer, maae de, naar derhos rigtige Arestret findes, at den her i Landet er vopen, saavel i Kiøbenhavn som andre Kongens Kiøbstæder i første 20 Aar fri uden Told, Accise eller Consumption deraf at betale, indfore.
7. Deres Sager og Huusgetaad maae ligesaa fri indpassere.
8. Commendanten befales at gaae dem tilhaande efter Willighed.

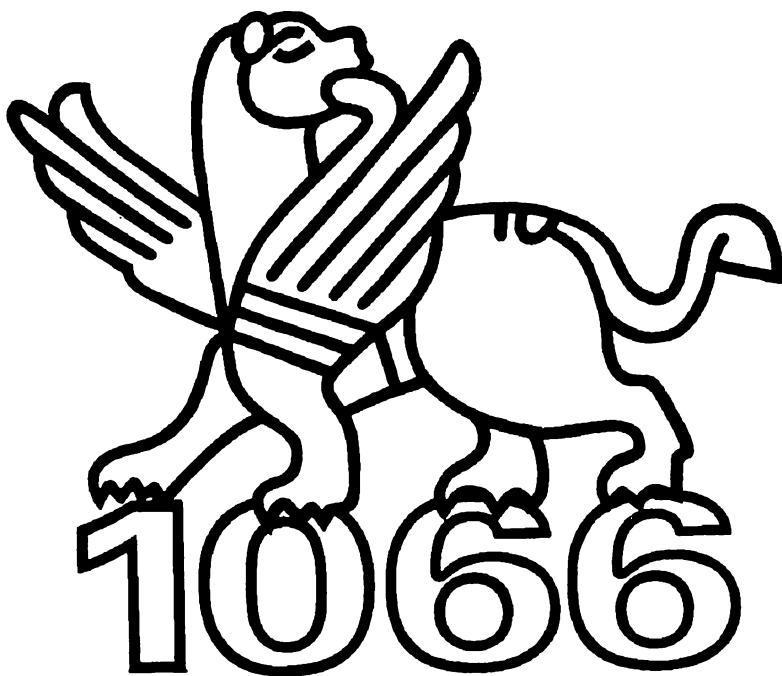
Luther i Worms.

Georg von Frundsberg til Luther på rigsdagen i Worms:

Lille munk, lille munk, det er en tung gang, du går

Indholdsfortegnelse til 1066

20: årgang

Indholdsfortegnelse til 1066 20: årgang

Nr. 1	side
Henrik Harnow: Tekstilfabrikker i Odense 1835-1935	3
Kai Verner Nielsen: Christian IV's stilehefte	13
Hanne Sanders: Nationalisme i teori og praksis	17
Gunner Lind: EDB uden tal: en status over historikernes muligheder	23
Specialeliste Århus	33

Nr. 2	side
Benedicte Hjejle: Moderniseringsprocessen i Indien - set i nyt lys.....	3
Carsten Madsen og Jens Åge S. Petersen: Kvindens rolle som vogter i Platons "Staten"	12
Lise Høyrup: Barselvhvile - pligt, ret eller illusion?	1 8
Jan René Westh: Ordenshistorisk Selskab	33
Specialeliste Odense	35

Nr. 3	side
Søren Juelstorp: Orla Lehmann - et portræt af Danmarks første professionelle politiker	3
Arne J. Hermann: En huguenot-Krønnike	17
Carl Fuglsang-Damgaard: Kejseren og den romerske grænsepolitik	25

Nr. 4	side
Ole Odgaard: Kinas länddistrikter: Økonomien halter og utilfredsheden stiger	3
Randi Ottosen: Huguenoternes historie: et fælles europæisk forskningsprojekt.....	10
Carsten S.Jensen: Reformationen set bagfra	16
Specialeliste København	28

Forfattere:

	nr.	side
Fuglsang-Damgaard, Carl: Kejseren og den romerske grænsepolitik	3	25
Harnow, Henrik: Tekstilfabrikker i Odense 1835-1935.....	1	3
Hermann, Arne J.: En huguenot-Krønneke	3	17
Hjeje, Benedicte: Moderniseringsprocessen i Indien -set i nyt lys	2	3
Heyrup, Lise: Barselshvile - pligt, ret eller illusion?	2	18
Jensen, Carsten S: Reformationen set bagfra	4	16
Juelstorp, Søren: Orla Lehmann - et portræt af Danmarks førsteprofessionelle politiker	3	3
Lind, Gunnar: EDB uden tal: en status over historikerens muligheder	1	23
Madsen, Carsten & Jens Åge S.Petersen: Kvindens rolle som vogter i Platons "Staten"	2	12
Nielsen, Kai Verner: Christian IV's stulehefte.....	1	13
Odgaard, Ole: Kinas landdistrikter: økonomien halter og utilfredsheden stiger.....	4	3
Ottosen, Randi: Huguenoternes historie i et fælles europæisk forskningsprojekt.....	4	10
Petersen, Jens Åge S. & Carsten Madsen: Kvindens rolle som vogter i Platons "Staten"	2	12
Sanders, Hanne: Nationalisme i teori og praksis.....	1	17
Westh, Jan René: Ordenshistorisk selskab	2	33

Emner:

Artikler.		nr.	side
Barselshvile - pligt, ret eller illusion?	Lise Høyrup	2	18
EDB uden tal: en status over historikerens muligheder	Gunner Lind.....	1	23
En Huguenot-Krønning	Arne J.Hermann.....	3	17
Huguenoternes historie i et fælles europæisk forskningsprojekt	Randi Ottosen	4	10
Kejseren og den romerske grænsepolitik	Carl Fuglsang-Damgaard	3	25
Kinas landdistrikter: økonomien halter og utilfredsheden stiger	Ole Odgaard.....	4	3
Kvindens rolle i Platons "Staten"	Carsten Madsen og Jens Åge S.Ptersen	2	12
Moderniseringsprosessen i Indien - set i nyt lys	Benedicte Hjejle	2	3
Nationalisme i teori og praksis	Hanne Sanders	1	17
Ordenshistorisk Selskab	Jan René Westh	2	33
Orla Lehmann - et portræt af Danmarks første professionelle politiker	Søren Juelstorp	3	3
Reformationen set bagfra	Carsten S.Jensen.....	4	16
Tekstulfabrikker i Odense 1835-1935	Henrik Harnow	1	3

Anmeldelser:		nr.	side
Liber compositorum - Christian IV's latinske brevstile 1591-1593	Kai Verner Nielsen.....	1	13

Faglig orientering:		nr.	side
Specialeliste København	4	28
Specialeliste Odense	2	35
Specialeliste Århus	1	33

Reformationen set bagfra!

Af cand.phil., Stud.theol. Carsten S. Jensen

Artiklen er blevet til på grundlag af et speciale i historie ved Odense Universitet sommeren 1988 - "Ordo Heremitarum Sancti Augustini 1256-1545".

Reformationen set bagfra - hvorfor nu det? Denne kirkehistoriske begivenhed har på det seneste fået fornyet aktualitet.

Pave Johannes Paul d. II besøgte Danmark i juni sidste år, under danskernes store bevågenhed, - sjældent har vi påberåbt os vores lutherske tradition og arv med større nidkærhed.

Meget blev der i den forbindelse sagt og skrevet om reformationen og dens efterdønninger.

Nærværende artikel er et forsøg på, at klarlægge, ikke efterdønningerne, men nogle af de faktorer, der muliggjorde reformationen. Det var ikke gjort med, at Luther teologisk kom til klarhed iht. væsentlige bibelske sandheder - disse "sandheder" skulle også formidles videre på trods af en massiv modstand fra kirke- lig/verdslig side. Luther tilhørte én af de fire store tiggerordner - Augustinereremitterne - den måske mest paveorienterede af disse ordner, og man må uvægerligt spørge sig selv, hvorfor det ikke var muligt for ordenen at holde styr på denne genstridige munk, evt. at lukke munden på ham?

I de foregående århundreder havde Augustinerne netop udmærket sig ved ihærdigt at stride imod eventuelle "kætterske" strømninger; således kan både Wyclif og Johan Hus "takke" Augustinerne for de-

res domfældelser. Men Luther fik lov at tale frit ud - hvorfor det?

Augustinereremitterne blev grundlagt 1256 i Italien som den fjerde af de store middelalderlige tiggerordner. Som nævnt var ordenen yderst loyal over for pavemagten.

Augustinerne spredte sig hurtigt til det meste af Auropa (dog aldrig til Danmark); således blev de tyske klostre, ca. 80 ialt, i 1299 opdelt i fire såkaldte "Provincer" (den Bayerske, den Rhinske, den Kølniske og den Saksisk-Thüringske provins), hver af disse ledet af en *Provincial*.

Disse provincialer var alle underlagt Generalprioreren i Rom, der igen var ansvarlig over for paven. Man vil i teksten også stifte bekendtskab med titlen Generalvikar, der ikke må sammenblandes med generalprioreren i Rom. Generalvikaren ledede en række specielt udvalgte klostre, der praktiserede et strengere ordensliv end ordnens øvrige klostre/konventer. D.v.s. at provincialerne og generalvikaren, der begge formelt var underlagt generalprioreren, uvægerligt stod i et spændingsforhold til hinanden - hvilket netop er kernen i denne artikel.

Omkring år 1400 oplevede den katolske kirke den forsmædelse at have flere paver samtidig (det "Vesterlandske skisma"

1378-1417) -én pave i Rom og én i Avignon i Frankrig. Dette delte kirken i to dele - hvilket også forplantede sig til ordnerne, der ligeledes blev splittet imellem de to paver.

Efter at man i 1417 efter en række kirke-møder havde genoprettet enheden i kirken, gik der en bølge af reformbestræbelser igennem alle kirkens forskellige led. således også hos Augustinereremitterne. Nogle munke mente at kunne gavne kirken og styrke den åndeligt, ved at leve et strengere asketisk liv - det er netop de munkes klostre, der sidenhen sluttes sammen under generalvikarens opsyn i de såkaldte kongregationer.

Reformarbejdet 1417 - 1512.

Reformkonventerne organiseres.

Også i de førnævnte tyske provinser hos Aug. tog reformarbejdet fart efter 1417.

Generalprior Augustinus Gaveroni udnævnte 1422 provincialen for den Saksiske provins Johannes Zachariac til (general)vikar for denne provins' daværende og fremtidige reformkonventer. Det var således vikarens opgave at føre tilsyn med reformkonventerne.

Indtil Zachariacs udnævnelse havde reformerne i klostrene ikke fulgt noget bestemt mønster. Dette forhold ændrede sig nu fra 1422. Arbejdet blev herefter langt mere målrettet p.g.a. den delvise centrale styring. Endnu var det dog kun i den Saksiske provins, at en sådan styring fandt sted.

I 1437 blev også Den Bayerske og den Rhinske provins' reformkonventer lagt

ind under generalvikaren (der nu hed Heinrich Zolter - vikariat 1432 - ca. 1458). Den Kølniske provins havde endnu ingen reformkonventer.

Samtidig med, at de tyske reformkonventer blev lagt sammen under generalvikarens ledelse, tillod Pave Eugenius d. IV i et dekret, at alle disse reformkonventer blev organiseret i en egentlig tysk reformkongregation. Paven bestemte endvidere, at kongregationen på trods af tidligere praksis skulle have ret til selv at vælge sin vikar uden indblanding fra provincialernes side. Den valgte vikar ville automatisk få pavens godkendelse.

Zolter lod sig imidlertid ikke stille tilfreds med det pavelige dekret. Allerede året efter (1438) fik han igennem den pavelige kardinallegat udvirket en bulle, der indførte en egentlig konstitution (forfatning) i Den tyske Kongregation.

Dette var naturligvis i strid med Augustinus' oprindelige konstitution fra årene efter den store union 1256, idet hele det hierarkiske system, fastlagt i den oprindelige konstitution, blev forvredet til fordel for generalvikaren og til ulempe for provincialerne, der så deres magt truet af den nye reformkongregations selvstændigheds-trang. Således blev det bestemt i reformkongregationens nye konstitution, at

- 1) Den valgte vikar var i besiddelse af sin magt i kraft af apostolisk autoritet.
- 2) Generalvikaren var, i lighed med alle observanter, direkte underlagt general-prioren, hvis provincialen ikke selv tilhørte reformbevægelsen.
- 3) Alle, der satte sig op mod Generalvikaren, udsatte sig selv for bandlysning og interdikt.

4) Alle, der ønskede at antage den reformerte levemåde, kunne uden videre med vikarens eller den lokale priors tilladelse optages i kongregationen; ingen måtte forsøge at hindre en sådan optagelse.

5) De reformerte klostre skulle have samme rettigheder som andre ordensmedlemmer ved provincialkapitlerne.

Provincialerne ville, hvis konstitutionen fik varig gyldighed, være frataget al indflydelse på en væsentlig del af provinsernes klostre.

Klager strømmede ind til generalprien i Rom fra privinsernes provincialer. Samtidig havde Zolters noget hårdhændede fremfærd overfor potentielle reformkonventer fremkaldt voldsomme protester fra de berørte klostre. Ikke alle brødrene var lige indstillet på at indordne sig under Zolters reformprogram. Denne modstand blandt de berørte klostre viste sig at komme provincialerne til gode, idet generalprien i Rom fandt, at modstanden mod Zolter nu var så massiv at han (GP) ikke kunne sidde protesterne overhørig. Han turde ikke opretholde status Quo af frygt for nye skismatiske forhold i ordenen.

Allerede samme år (1438) befalede Generalprien således, at alle klostre i det tyske sprogområde skulle underordne sig deres respektive provincialer - dog blev det efter pavelig anordning besluttet, at eneste undtagelse var de fem oprindelige saksiske reformkonventer: Magdeburg, Himmelpforten, Dresden, Waldheim og Hönigsberg i Franken. Disse fem reformkonventer skulle forblive sammen under generalvikar Zolters ledelse.

Zolter selv fortsatte formodentlig som generalvikar frem til 1458 for den stærkt reducerede reform kongregation.

Indtil videre havde man fra provincialernes og generalpriorens side fået sat en stopper for reformkonventernes uafhængighedstrang, men reformarbejdet fortsatte dog i de tyske provinser - nu under provincialernes ledelse og kontrol.

Reformkongregationen og Generalvikar Proles:

I 1456 fik reformkongregationen imidlertid ny generalvikar - Andreas Proles. Proles var stærkt inspireret af en Italiensk reformkongregation, den Lombardiske Kongregation, der netop i denne periode arbejdede sig hen imod en løsrivelse fra generalprien, hvilket ville være ensbetydende med en egentlig løsrivelse fra ordenen.

1459 rejste Proles til Italien, dels for at besøge den Lombardiske kongregations klostre og dels for at møde den nyvalgte Generalprior i Rom Alexander Oliva, for om muligt at få godkendt privilegierne fra 1437/38.

Generalprior Oliva var særdeles imødekommende overfor Proles. Ikke alene godkendte han de tidligere underkendte privilegier men bestemte også, at generalvikaren skulle sidestilles i autoritet med generalprien i Rom. Reelt set havde g.p. Oliva dermed adskilt den tyske kongregation fra de tyske provinser og derved endnu en gang placeret provincialerne uden indflydelse på reformkonventerne.

Reformkongregationen protesterer imod generalvikaren.

Efter denne særdeles vellykkede rejse vendte Proles tilbage til sine tyske reformkonventer. Næppe var han dog kommet tilbage før der på ny rejste sig protester imod denne separation imellem kongregation og provins. Denne gang var det dog ikke primært provincialerne, der protesterede, men derimod brødre fra reformkongregationens egne klostre.

Man har til en hvis grad stillet sig uforstående overfor denne kraftige protest fra observanternes egne rækker; forklaringen skal dog formodentlig søges deri, at ikke alle observanter ønskede at fremme kongregationen på bekostning af enheden i ordenen - stadig havde man begivenhederne fra 1378-1417(-19) i erindring.

En repræsentant for observanterne blev sendt til Rom for, at tale "oprørernes" sag. Pave Pius d. II stillede sig forstående overfor observanternes argumenter og d. 8/11-1460 befalede paven, at alle reformkonventer i Det tyske Rige skulle indordne sig under provincialerne (Himmelforten undtaget). Paven fik sandsynligvis støtte i sin beslutning af den nyvalgte generalprior Wilhelm Becchi (gp. Alexander Oliva var blevet udnævnt til kardinal).

Det spændte forhold imellem provincialerne og reformkonventerne fortsatte dog på trods af den pavelige beslutning. Embedet som generalvikar var ikke blevet ophævet i 1460 og dermed var kimen til strid fortsat til stede.

Reformarbejdet fortsætter:

Frem til 1467 fortsatte Proles således ar-

bejdet som generalvikar i et forsøg på at genvinde det tabte.

I 1467(-73) blev Simon Lindner valgt som generalvikar. Selvom han var mere moderat end sin forgænger, fortsatte han ligeledes genopbygningsarbejdet.

I 1473 var Proles tilbage igen som generalvikar; i forsøget på at vinde det tabte tilbage allierede han sig med det saksiske fyrstehus' overhoved Hertug Wilhelm d. II. De næste år tvang Proles og hertugen i fællesskab flere klostre tilbage til kongregationen.

I 1475 blev det ordensledelsen for meget. Generalprien annullerede Proles vikariat, og han selv blev ekskommuniceret (udelukket af kirken).

Samtidig appellerede man til Hertug Wilhelm om ikke at blande sig i ordnens interne forhold. Proles lod sig dog ikke tvinge i defensiven. I 1476 henvendte han sig direkte til paven og ankede generalpriorens beslutning.

Pave Sixtus d. IV gav Proles medhold i klagerne. De privilegier som Proles påberåbte sig blev kendt gyldige; han selv blev som vikar sidestillet med provincialen, og de af hertugen tvangsindrullerede klostre skulle forblive i unionen.

Fra at have været ekskommuniceret stod Proles nu som sejrherre i striden. Med dette i baghånden vendte han sig imod de øvrige tyske provinser, og nye klostre blev føjet til kongregationen.

I perioden fra 1485 og frem til Proles' afgang som vikar i 1503 var der gentagne forsøg på at stoppe den energiske generalvikar både fra pavelig side og fra ordensledelsens side. Intet syntes dog at

bide på Proles. Et paveligt forbud fra 1485 stoppede ham ikke, og en jævn udskiftning af generalpriorerne gjorde det svært at gennemføre en ensartet og konsekvent linie overfor Proles. Der er intet at sige til, at provincialerne efterhånden opgav al modstand mod Proles. Resten af det 15. århundrede kendtegnes ved, at der ingen samlet front var imod Proles og reformkongregationen. I 1497 blev det dog på et generalkapitel understreget, at observanterne stadig var underordnet generalprioreren. I 1503 nedlagte Proles embedet som vikar og kunne se tilbage på en periode, hvor han på trods af hård modstand havde opbygget en kongregation på ialt 27 reformkonventer.

Generalvikar Johan Staupitz 1503-20:

Næste vikar blev Johan Staupitz (1503-20). Han blev valgt på opfordring af Andreas Proles. De første år af sit vikariat forsøgte Staupitz at videreføre sin forgængers arbejde i kongregationen; således bestræbte han sig på at stadfæste kongregationens retslige grundlag. I lighed med sin forgænger var også Staupitz optaget af den Lombardiske Kongregation. Et forsøg i 1505/06 på at sidestille de to kongregationer mislykkedes imidlertid for Staupitz, og det blev fra generalpriorrens side understreget, at vikaren havde at underordne sig ordensledelsen i Rom, (læg dog mærke til den fortsatte uafhængighed af provincialerne).

I 1507 fremkom for første gang utvetydige planer om at samle den saksiske provins og kongregationen under Staupitz' ledelse og derved gøre en ende på striden imellem provincial og vikar. Observanterne selv stillede som betingelse, at de

ikke skulle give afkald på deres privilegier, samt at fremtidige provincialer også skulle vælges blandt observanterne.

Generalpriorrens krav var, at Staupitz afholdt sig fra flere løsrivelsesforsøg, og at observanterne dermed anerkendte generalprioreren som det samlede overhoved for ordenen.

Efter en del forhandlinger frem og tilbage blev Staupitz så i 1510 endelig godkendt som provincial for den saksiske provins, men da det således så ud til at striden imellem observanter og provincialer kunne bilægges, rejste der sig fornyede protester imod sammenlægningen - igen var det observanterne selv, der spændte ben for deres egen vikar. Seks reformkonventer rejste sig i protest mod sammenlægningen. De forsøgte at påvirke generalprioreren til at forkaste planerne ved at sende to ordensbrødre til Rom for at tale oprørernes sag - den ene af disse to hed Martin Luther.

Generalprioreren afviste imidlertid observanternes klage og gav dermed Staupitz sin tilslutning. Dog havde utilfredsheden blandt observanterne spredt sig til de fleste af kongregationens klostre. Staupitz indså nødtvunget, at uden klostrenes opbakning nyttede det intet. I 1512 ved kongregationens kapitel opgav Staupitz sine planer om en samlet provins; til gengæld valgte observanterne ham til endnu en embedsperiode.

Perioden 1513-1545.

Oprør i Wittenberg 1522.

I begyndelsen af januar 1522 indkaldte generalvikar Wenzeslaus Link (generalvikar 1520-23) til et ekstraordinært kapi-

tel i Wittenberg for den tyske reformkongregations medlemmer.

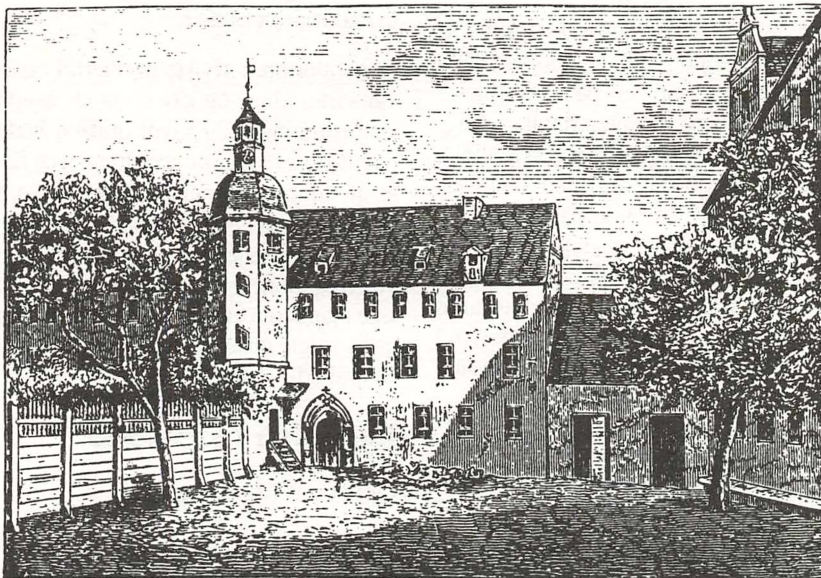
Tidligt i oktober 1521 var det på det nærmeste kommet til oprør i reformkonventet i Wittenberg. Tilhængere af Luthers nye lære prædikede offentligt imod den katolske messe og munkeløftet. Dette åbne oprør mod den katolske kirke førte til skarpe protester fra Wittenberger-klosters prior Konrad Helt, han kunne imidlertid ikke tale "oprørerne" til fornuft og forsøgte istedet at appellere til kurfyrsten og generalvikaren. Kurfyrsten afslog at hjælpe, og Generalvikar Link var på dette tidspunkt på rejse (formodentlig en visitationsrejse til kongregationens klostre i bl.a. Holland/Belgien), han hørte derfor først om begivenhederne da

han vendte tilbage.

I begyndelsen af november 1521 forlod 13 Augustinere Wittenbergerklostret. De tilbageblevne vovede sig næppe ud på gaderne p.g.a. den ophidsede stemning blandt Wittenbergs borgere.

Erkendelse af tingenes tilstand indkaldte Link til det ekstraordinære kapitel i Wittenberg i januar 1522. Tilslutningen var imidlertid stærkt begrænset. Kun Luthers tilhængere var mødt frem - ingen af hans kritikere vovede at komme til Wittenberg af frygt for "pøbelen".

Link havde personligt et godt forhold til Luther, hvilket prægede kapitlet i "luthersk" retning, idet ingen eller kun få af de tilstedeværende var imod Luther.

Augustinerklostret i Wittenberg

Kapitlet udmundede i en 6.punkts beslutning helt i overensstemmelse med Luthers ideer:

1) Enhver skulle handle efter sin overbevisning - det stod ham frit for enten at blive i klostret eller forlade det. Munkeløftet blev stemplet som ukristeligt.

2) De, der forblev i klostrene, skulle bevare klædedragten og de "sædvanlige skikke".

3) Dog ville det, under iagttagelse af pkt. 2, være forkasteligt at afvise andres overbevisning samt "at handle mod kærlighedens bud".

4) Det ville fremover være forbudt at samle almisser og at holde "privatmesser".

5) Egnede brødre skulle bruge tid (og evner) på at prædike, alle øvrige brødre skulle tjene til livets opretholdelse gennem deres hænders arbejde.

6) Da munkeløftet var sat ud af kraft, formanens brødrene til i kærlighed og ikke længere af pligt at underordne sig ordnens øvrighedspersoner.

(Det bør her understreges, at kapitlet udelukkende gjaldt konventer inden for den tyske kongregation (ca. 36 klostre) og ikke havde konstitutionel virkning på de tyske provinseres øvrige klostre).

Den 9. januar forlod kapitlets deltagere Wittenberg og begav sig til deres respektive klostre.

Årene 1512-22.

Det er imidlertid nødvendigt at se nærmere på årene, der gik forud for 1522 og det udsædvanlige kapitel i Wittenberg, ikke mindst de fortsatte interne reform-

stridigheder, der prægede de tyske konventer.

Som vi afslutningsvis hørte i det foregående kapitel, blev Generalvikar Staupitz genvalgt til embedet 1512 (5. maj) på reformkongregationens kapitel i Köln.

Der fandt også andre udnævnelser sted på kapitlet i Köln. Wenzeslaus Link blev genvalgt til prior for Wittenbergklostret; til stillingen som "Subprior" samme sted blev Martin Luther valgt (en stilling han beholdt indtil 1515). Yderligere blev Luther udnævnt til "regens studiorum" i Wittenberger-klostret.

Efter kapitlet i Köln forlod Staupitz det nordtyske område for at slå sig ned i henholdsvis München, Salzburg og Nürnberg. Det er bevidnet, at han fra oktober 1512 til foråret 1513 opholdt sig hos ærkebiskoppen i Salzburg, og at han derefter drog til Rom for hos Pave Leo d. X (1513-21) at ordne nogle sager for ærkebiskoppen. Foruden nogle visitationsrejser i det sydtyske område før Rom-rejsen hører vi intet til Staupitz' engagement i reformkongregationen. Noget kunne tyde på, at det har kostet generalvikaren ikke så lidt, at måtte give afkald på sine unionsplaner, og det er muligt, at hans rejse skal tages som udtryk for det nederlag, han trods alt må have følt.

Han lod dog ikke kongregationen helt i stikken; af Leo d. X fik han tilladelse til at indkorporere konventerne Rappoltsweiler og Gent i reformkongregationen.

Det er ikke helt klart, hvornår Staupitz vendte tilbage fra Rom/Sydtyskland. Sikkert er det, at han til d. 29.april 1515 indkaldte kongregationens medlemmer

til kapitlet i Gotha. Ved den lejlighed holdt Luther den traditionelle åbningsprædiken - på opfordring af Staupitz.

Udover at genvælge Staupitz til generalvikar, valgte man også nye distriktsvikarer, heriblandt Martin Luther. Han overtog vikariatet over ti konventer: Wittenberg, Dresden, Herzberg, Gotha, Langensalza, Nordhausen, Sangerhausen, Erfurt, Magdeburg og Neustadt an der Oder (alle klostrene var beliggende i Meissen eller Thüringen). Senere på året kom også det nye konvent i Eisleben til.

Også efter kapitlet 1515 opholdt Staupitz sig for det meste i Sydtyskland, således fik distriktsvikarerne stor indflydelse i deres områder under generalvikarens fravær. Luther selv var meget ihærdig og visiterede hovedparten af de ham betroede klostre samtidig med, at han passede sit professorat i Wittenberg. Link, der jo var prior i Wittenberg, og Luther har formodentlig haft tid til ind imellem at uddybe deres venskab og dermed lægge grunden til Links senere sympatier for Luther og dennes lære.

Staupitz og Luther.

I prioden 1513 til 1518 formede Luther den teologi, der uundgåeligt førte til et brud med den Romersk-katolske kirke og paven.

Staupitz og andre medlemmer inden for kongregationen, herunder Link, bifaldt Luthers kritiske kommentarer til, hvad der opfattedes som misvækster inden for kirken. Staupitz så på Luther som en gavnlig "revser". Som den reformmand, generalvikaren var, lå det ham næppe fjernt at ønske en reformering af hele kirken, dog lå det ham fjernt at kritisere

pavemagten som institution, som vi derimod ser det hos Luther.

Kirken sad imidlertid ikke Luthers angreb overhørig. Efter at Luther 1518 nægtede at opgive sine holdninger, indledte Pave Leo d. X samme år en sag mod Luther. Det trak imidlertid ud med en afgørelse, der således først forelå 1520, hvor paven truede med at bandlyse Luther. Denne svarede igen ved i december 1520 at brænde et eksemplar af bullen samt kirkelige retsbøger - denne handling betegnede Luthers endelige brud med pavekirken, idet paven kort tid senere bandlyste ham.

Staupitz og Luther skilles.

Hvordan forhold Augustinerordenen sig til dette? I 1518 havde Staupitz igen indkaldt til ordinært kapitel i Heidelberg. På dette kapitel forsvarede Luther åbent sine holdninger (stadig med vikarens billigelse).

Luther blev ikke genvalgt som distriktsvikar, men det er uklart, om det var hans teologiske holdninger, der afskrækkede kapiteldelegerne, eller det var p.g.a. for stor arbejdsbyrde (et problem Luther tidligere havde givet udtryk for). Hans efterfølger blev en nær ven - Johannes Lang. Staupitz havde allerede tidligere på året givet udtryk for sin stigende bekymring over det store antal protester, som Luthers teser havde forårsaget; det var dog sandsynligvis først året efter (1519), at Staupitz måtte erkende, at Luthers holdninger uundgåeligt ville føre til et brud med kirken. Det fik i nogen grad Staupitz til at løse sig fra Luther - men det var alligevel for sent for ham at gribe ind; siden 1512, hvor han havde måttet opgive sine unionsplaner, havde han været

tilbageholdende, og nu havde tumulterne omkring Luther og ikke mindst Staupitz' egen scene erkendelse af konsekvenserne helt revet tøjlerne ud af hænderne på den aldrende generalvikar. 1520 indkaldte han til et ekstraordinært kongregationskapitel i Eisleben, hvor han nedlagde hvervet som generalvikar. Ny vikar blev den førnævnte Wenzelaus Link. I 1522 udrådte Staupitz af Augustinereremitordenen og indtrådte i stedet i Benediktinerklostret Sankt Peter i Salzburg og blev ved sin vens, fyrstebiskoppen af Salzburg's mellemkomst udnævnt til klostrets abbed. 1524 døde han; dybt skuffet over Luthers hårde angreb på kirke og ordensliv.

Staupitz' efterfølger som generalvikar.

Wenzelaus Link brugte den første tid som generalvikar til visitationsrejser rundt om til de forskellige reformkonventer, således tog han 1521 på en rejse, der omfattede hovedparten af den tyske kongregationsklostre. På trods af sit venskab med Luther og sympatier for dennes reformforsøg, pegede intet på, at han følte sig splittet imellem den Romerske kirke og Luther. Under generalvikarens rejse havde situationen imidlertid tilspidset sig i forskellige klostre. Flere var ved at få øjnene op for konsekvenserne af Luthers ideer - de kunne ikke længere begrænses til udelukkende teologiske diskussioner blandt lærde mennesker. Havde Luther ret i sine påstande, ville det få konsekvenser for alle - høj og lav. Netop af den grund kom det til oprøret i Augustinerkonventet i Wittenberg. Således er vi tilbage ved begyndelsen af dette hovedafsnit.

Link så sig nødsaget til, efter sin hjemkomst, at indkalde til ekstraordinært kapitel i Wittenberg for at få løst problemerne. Resultatet blev skæbnesvangert for reformkongregationen og de nordtyske provinser i det hele taget.

Kapitlets yderst pro-Lutherske beslutninger virkede ikke dæmpende på oprørerne i Wittenberg. Den 10. januar 1522 - dagen efter kapitlets afslutning - stormede oprørerne, under ledelse af Zwilling, klostrets kirke. Herinde foranstaltede de en omfattende ødelæggelse af alt, hvad der traditionelt hørte den katolske gudstjeneste til: altre, krucifixer, helgenfigurer m.v. Alt blev brændt i klostrets gård.

Denne fremgangsmåde lå dog Luther fjern; da han under sit ophold på Wartburg hørte om begivenhederne, vendte han straks tilbage til Wittenberg (marts 1522) og holdt der en prædiken mod "die Schwarmgeister".

Det var dog ikke kun i Wittenberg, at munkene forlod klostrene. I Erfurt forlod 15 munke klostret (foråret 1522) under ledelse af prioren - Luthers mangeårige ven - Johannes Lang. I februar samme år var klostret Herzberg blevet lagt fuldkommen øde p.g.a. frafald fra ordenen. Også andre klostre led under udvandring udløst af Wittenberger-kapitlets beslutninger. Luther selv forblev derimod i ordenen til omkring december 1624.

På trods af det ekstraordinære kapitel i Wittenberg afholdtes det ordinære kapitel alligevel i pinsen 1522 i konventet Grimma. Dette kapitel var næsten lige så dårligt besøgt som kapitlet i Wittenberg, idet mange pavetro fyrster og hertuger forbød munkene fra deres områder at deltage i kapitlet for ikke at sætte klostre-

nes beståen på spil. Det drejede sig om Hertug Georg af Sachsen, Hertug Wilhelm d. IV af Bayern og den Kejserslige "Statthalderin" i Nederlandene, Margarete.

Hertugernes frygt var ikke ubegrundet; kapitlet blev åbnet af Heinrich Zutphen, der holdt en prædiken/disputation helt i Luthers ånd. I forhold til beslutningerne truffet på kapitlet i Wittenberg skete der i Grimma en moderering af en del punkter, idet man havde oplevet, at munkene misbrugte den givne frihed til f.eks. pression imod medbrødre. Det blev understreget, at alle havde deres frie valg m.h.t. at træffe beslutninger angående en forbliven i ordenen. Alle skulle frivilligt og uden tvang adlyde de engang fastlagte munkeregler - ikke af pligt, men af kærlighed.

Indsamlingen af almisser blev også til ladet under visse omstændigheder.

Begyndelsen til enden - Link går af.

Disse ændringer i forhold til Wittenbergmødet kom imidlertid for sent til, at der var håb om at kunne samle den dybt splittede orden i de tyske provinser. Links stilling som generalvikar var for længst begyndt at vakle - dog tøvede han med at opgive stillingen. Først i januar 1523 tog han imod et kurfyrsteligt tilbud om at slå sig ned i Altenburg som evangelisk prædikant (kraftigt tilskyndet af Luther). Dermed havde en af de sidste Luthersympatisører i den tyske ordenstid taget konsekvensen af udviklingen og var trådt helt og fuldt over på Luthers side.

Link blev efterfulgt af ialt tre generalvikarer, der efter tur blev betroet den håb-

løse opgave at holde sammen på resterne af den tyske kongregation. Link havde officielt nedlagt embedet den 22. februar 1523. Det var umuligt at samle tilstrækkeligt mange repræsentanter fra den tyske kongregation til, at man på normal vis kunne vælge en efterfølger til Link; derfor mødtes den 22. juni 1523 seks Augustinermunke i Francikanerordnens kloster i Leipzig. De besluttede, at man på et kapitel i Mülheim ville vælge en efterfølger til Link uanset antallet af repræsenterede konventer.

På kapitlet i Mülheim den 8. september 1523 blev Johannes Bethel fra Spangenberg valgt til ny generalprior af de få fremmødte.

Der er ikke meget at berette om Spangenburgs vikariat. Antallet af klostre i kongregationen gik stærkt tilbage, og det var efterhånden en reduceret flok, Spangenberg kunne visitere. 1529 slog kræfterne ikke længere til, og Spangenberg nedlagde embedet. Hans efterfølger blev Johann Forber fra Grossenheim. Han var generalvikar fra 1529 til 1536. Sidste generalvikar for den tyske kongregation var Ludwig fra Kokeritz. Egentlig er det misvisende overhovedet at bruge betegnelsen "den tyske kongregation"; reelt set var der efterhånden tale om fire konventer: Udover Erfurt var det tre konventer i Hertug Georg af Sachsens områder: Dresden, Langensalza og Walthheim. Ikke engang disse fire konventer kunne få lov til at opretholde skyggen af den tidligere så store kongregation. Da hertugens død 1539 blev reformationen også indført i hans tidligere områder og klostrene Dresden, Langensalza og Waldheim blev efterhånden helt lagt øde - kongregationen eksisterede ikke længere.

Konklusion.

De tyske provinser og reformkongregationen havde vist sig at være katastrofalt sårbare over for Luthers ideer. Reformationen greb om sig - både i kongregationen og i provinserne; ikke mindst i den nordlige Saksiske provins.

1520 (/1521) var Magister Tieleman Schnabel blevet valgt til den Saksiske provins' sidste provincial. Han var ikke desto mindre tilhænger af Luthers evangeliske lære og derfor næppe den rigtige til at bjærge provinsen igennem reformation. Således opgav han da også hvervet i 1523 og blev i stedet evangelisk prædikant.

Provinsens oprindelig 32 klostre gik under ét efter ét; kun Múnnerstadt og Würzburg overlevede reformationen og det efterfølgende virvar; de sluttede sig senere til den Rhinske provins. I det 17. århundrede forsøgte man i en kort periode at genoplive den Saksiske provins. 1661 var det dog endegyldigt slut med provinsens eksistens.

Der er ingen tvivl om, at det 15. århundre-

des interne reformstridigheder på katastrofal vis havde svækket de tyske provinser modstandskraft. Den interne splittelse, der var opstået imellem kongregationen og provinserne, havde brudt det sammenhold, der burde have kunnet binde ordnen sammen - specielt i modgangstider. Da Luthers ideer begyndte at sprede sig i ordnens klostre, var der ikke nogen samlet front imod dem. Provincialernes holdning havde siden slutningen af 1400-tallet i høj grad været præget af resignation - naturligvis i første omgang over for reformkongregationens pågående generalvikarer - men siden hen også overfor de spirende tendenser hos Luther. For sent blev man klar over faren i de nye tanker. Den Saksiske provins' undergang skal da ses i lyset af Reformkongregationens opståen og vækst netop inden for denne provins' områder. Man havde brugt alle sine kræfter på interne stridigheder således, at man ikke magtede et effektivt forsvar. Takket være de årelange interne stridigheder lå specielt de nordtyske klostre åbne for den lutherske reformation.

Carsten S. Jensen.

L&P - Tekstbehandling

**Manuskripter og specialer renskrives,
hurtigt og korrekt.**

Indhent tilbud på telefon 42 64 52 16

Bedst mellem 18:00 og 19:00

Lisa Wiese

Specialeliste København

En fortegnelse over nytilkomne specialer 1988-1990 ved Historisk Institut, Københavns Universitet, udarbejdet af N.H. Frandsen.

Andersen, Lisbeth Bjørndal

Arbejdsmand og smede: Logering eller metalræthed? Om fagbevægelsens rolle i den teknologiske udvikling 1945-60.
121-1408-2 - 1990

Andersen, Stefan A Kroon og Jesper Munck

Kampen om lov nr. 212 af 31. maj 1939 om boligtilsyn og sanering af usunde bydele.
121-1402-5 - 1990

Andersen, Vibeke Stockholm

En undersøgelse af de civile og politiske menneskerettigheder i Malaysia efter 1969 med særlig vægt på 1980'erne.
121-1395-4 - 1989

Appel, Hans Henrik

At være almuen mægtig - de jyske bønder og øvrigheden på reformationstiden.
121-1406-4 - 1989

Baumann, Hanne Charina

Tranquebars landsbyer i det 18. århundrede - en undersøgelse af dansk indflydelse på de sydøstindiske landsbyer med særligt henblik på: jordsystemet, beskatning og lokal administration.
121-1413-4 - 1989

Brandt, Niels Ulrik, Anne Marie Graversen og Pernille Fenger Konradsen

Socialdemokratiet og EF specielt med henblik på partiets tilslutning til dansk indmeldelse i EF 1972. Forudsætninger og konsekvenser.
121-1415-5 - 1990

Bredsdorff, Eva Bursche

De to prinser i Tower. En analyse af de eksisterende kilder omhandlende Edward 5. og Richard, hertugen af York's endelige skæbne og en kritisk gennemgang af de derfra fremkomne teorier.
121-1375-4 - 1988

Buchmann, Vagn

Den store nordiske Krigs slutfase 1716-21. En gennemgang af det diplomatiske spil med særlig vægt på Englands rolle.
121-1389-4 - uopl.

Carlsen, Kenn

Kritisk samtidshistorie - en historieteoretisk undersøgelse af Michael Foucaults analyse- og kritikstrategi.
121-1382-4 - 1989

Christiansen, Thure

Analyse og diskussion af udviklingen i det politiske forhold mellem USA og Egypten 1969-1974.
121-1393-4 - 1989

Egevang, Britta Borch

Fransk-canadiske kvinders deltagelse i handelslivet 1720-1740.

Ehlers, Mette K

Billeder - lokalt set. En analyse af billedudvælgelse og billedanvendelse i 4 byhistorier.
121-1384-4 - 1989

Ekstrøm, Allan Kjerulff

Frederiksborgmuseet, et nationalhistorisk monument på flere planer - en analyse af museets ophavssituation og ændringer i

muscets anskaffelsespolitik i perioden 1878-1910.
121-1367-4 - 1988

Friis, Malene Charlotte

Fremmed og arbejder - dansk indvandrerpolitik 1968-86.
121-1388-4 - 1989

Fuglsang-Damgaard, Carl Gunnar

Romersk grænsepolitik fra Caesar til Flavierne med særlig henblik på Germanien.
121-1368-4 - 1988

Graversen, Anne Marie, Niels Ulrik Brandt og Pernille Fenger Konradsen
Socialdemokratiet og EF specielt med henblik på partiets tilslutning til dansk indmeldelse i EF 1972. Forudsætninger og konsekvenser.
121-1415-5 - 1990

Hansen, Carsten Mackeprang

Reform eller revolution. En analyse af forandringsprocessen i Guatemala 1944-1954.
121-1399-4 - 1989

Hansen, Niels Jakob Mørk

En analyse af Frihedsmuscets permanente udstilling - med henblik på en diskussion af formidlingen af besættelsestidens historie.
121-1363-4 - 1988

Hansen, Tonni Bøge

Uddannelsesreformer i de hundrede reformdage i 1898. Zhang Zhidong's placering i reformbevægelsen 1895-1898 og rolle ved formuleringen af en reform af det kinesiske uddannelsessystem.
121-1390-4 - 1989

Høyrup, Lise

Barselshvilepligt. ret eller illusion? En undersøgelse af barselslovgivningens be-

tydning for kvinder i industri og håndværk 1901-1933.
121-1377-4 - 1988

Jacobsen, Anette Faye

Kontrol og demokrati. Træk af dansk børneforsorgs historie 1933-58.
121-1371-4 - 1988

Jensen, Michael

Den danske Ruslandshandel ca. 1760-1807.
121-1379-4 - 1989

Johansen, Bo

Inerti og vækst. Det danske landbrugs strukturelle udvikling ca. 1760- ca. 1810 belyst gennem et udvalgt område på Falster.
121-1380-2 - 1989

Johansen, Julie Fryd

Slave Schools in the Danish West Indies 1839-1853.
121-1372-4 - 1988

Jørgensen, Anders Feilberg

Der ønskes en redegørelse for de sidste årtiers forskning over den tyske bondekrigs årsager og udvikling i det 16. århundrede og for de hovedresultater, hvortil denne forskning har ført.
121-1258-2 - 1935

Jørgensen, Bent Raymond

Småstat, krise og udenrigshandel. Danmark og Storbritannien 1929-1933.
121-1373-7 - 1988

Jørgensen, Erik

En analyse af begrænsningen af den danske konges adgang til at disponere over kronens gods i tiden ca. 1150-1300.
121-1311-3 - uopl.

Jørgensen, Erik

En analyse af lovgivningen vedrørende

enclosures i tiden 1485-1603 med en redegørelse for deres baggrund.
121-1312-3 - uopl.

Jørgensen, Erik

En analyse af Constitution Valdemariana med en stillingtagen til den nyere debat.
121-1313-3 - uopl.

Jørgensen, Kim

Massemediernes rolle i den amerikanske præsidents valgkampagne 1952-1980.
121-1407-4

Konradsen, Pernille Fenger, Niels Ulrik Brandt og Anne Marie Graversen
Socialdemokratiet og EF specielt med henblik på partiets tilslutning til dansk indmeldelse i EF 1972. Forudsætninger og konsekvenser.
121-1415-5 - 1990

Lotze, Kirsten

Omverdensbilledet i danske tidsskrifter og aviser i perioden 1820-1870.
121-1401-4 - 1989

Lukman, Per

Landboreformerne, borgerskabet og oplysningen - i et europæisk perspektiv.
121-1374-4 - 1988

Lund-Rasmussen, Jette

Christian IV-billedet i videnskab og kunst indtil nutiden.
121-1383-4 - 1989

Løkke, Anne

Vanrøgtede vanartede og forbryderiske børn. Dansk børneforsorg mellem filantropi og stat ca. 1880-1920.
121-1392-4 - 1989

Maagensen, Bjarne Gade

Teknologiske forandringer i Danmarks bygningsproduktion 1945-1985, - byggekomponentteknologiens udvikling.

121-1366-4 - 1988

Madsen, Anne

Om bruddet i kvindegymnastikken i Danmark omkring år 1900 - især med henblik på de kønsideologiske aspekter.
121-1381-4 - 1989

Michelsen, Jette

Nyere forskning i familie og slægt i det engelske og franske middelaldersamfund ca. 1000- ca. 1500.
121-1387-4 - 1989

Mikkelsen, Keld

Københavns fattigvæsen 1770-1840. Fattigdommens, det københavnske fattigvæsens og fattigdomspolitikens udvikling i perioden fra omkring 1770 til omkring 1840.
121-1409-4 - 1990

Morgenstjerne, Christopher Munthe

Kooperativer i Kenya.
121-1369-4 - 1988

Morville, Jesper

Victoriansk kulturkritik. John Ruskin og William Morris.
121-1404-7 - 1990

Munck, Jesper og Stefan A. Kroon Andersen

Kampen om lov nr. 212 af 31. maj 1939 om boligtilsyn og sanering af usunde bydele.
121-1402-5 - 1990

Nielsen, Gerd

Landarbejderforbundet 1907-1934. En undersøgelse af årsagerne til sammenlutningen af Landarbejderforbundet og Dansk Arbejdsmandsforbund.
121-1365-4 - 1988

Nielsen, Gitte

Kineserne i Malaysia - Et studie i etnisk

politik på baggrund af "the ned economic policy" i 1970'erne.
121-1386-4 - 1989

Nielsen, Holger

Persnavnene i de danske indskrifter med de yngre runer.
121-1370-3 - 1989

Nielsen, Poul-Erik Bjørn

De tidligste danske byer ca. 800-1100 - teori og empiri.
121-1400-4 - 1989

Outzen, Stefan Middelbo

En undersøgelse af udviklingen i den spanske regionalpolitik 1960-87 med særlig henblik på dens konsekvenser for en andalusisk landzone - Grazalema.
121-1362-4 - 1988

Pedersen, Steen Wenske

Rislandsbrug i Filippinerne 1946-86. En analyse af landbrugsreformer og indkomstforhold inden for rislandbruget.
121-1394-4 - 1989

Petersen, Henning

Industrialisme og nationalisme i Katalonien. En undersøgelse af baggrunden for den borgerlige katalanske nationalisme fra slutningen af 1700-tallet til 1930'erne.
121-1378-4 - 1988

Rasmussen, Frank Allan

Konstruktionsvirksomhed og skibsbyggeri ved søtaten 1692 til 1772.
121-1391-4 - 1989

Saxtorph, Henrik Sylvester

Københavns søforsvar 1807.
121-1405-4 - 1989

Schroeder, Poul Peter

Europa eller Norden? Socialdemokratiets akademikere og spørgsmålet om dansk deltagelse i et internationalt økonomisk

samarbejde i perioden 1957-63.
121-1411-4 - 1990

Schummel, Helle

Bønderne og fællesskabet. En undersøgelse af landsbyfællesskab og andre organisationsformer blandt bønderne på Møn 1769 - ca. 1797, set i relation til den hidtidige forskning.
121-1397-4 - 1989

Skovgaard, Trine

Western federation of miners . Et industriforbund bliver til.
121-1361-4 - 1988

Stjernø, Grete

Forholdet mellem Benin og England fra 1892-1897. En analyse af de politiske og økonomiske forbindelser mellem Benin og englænderne, med specielt henblik på en vurdering af de faktorer, som blev bestemmende for karakteren af forholdet mellem Benin og England.
121-1376-4 - 1988

Ulf-Møller, Jens

Biografvæsenets udvikling, bevillingssystemet og biografloven af 1922.
121-1364-4 - 1988

Vammen, Hans

J.F. Schouw som politiker.
121-1396-2 - uopl.

Vedel, Birgitte

En radikal feminist. Charlotte Perkins Gilman.
121-1412-4 - 1990

Warren, Susanne

Man gjorde et kvarter fortræd - en analyse af udviklingen i Nansensgadekvarteret, i særdeleshed 1950-1987, reflekteret gennem detailhandlen.
121-1385-4 - 1989

Tidsskrift for Historisk Forskning

Historisk Institut • Njalsgade 102 • 2300 Kbh S • Giro 4 18 85 51

Ansvarshavende redaktør:

Svend Honoré
Lundebjerggårdsvej 194, 2.tv.
2740 Skovlunde
Tlf: 42 84 64 14

Redaktion:

N.H.Frandsen
Kim Furdal
Jørgen Mikkelsen
Frank Müntzberg
Bjørn Wied
Steen Østergaard

Ekspedition:

**Bjørn Wied
Parkvej 17
3450 Allerød
Tlf: 42 27 55 85**

Priser:

20 årgang:	Abonnement	kr.	125,00
	Løssalg pr. nr.	kr.	35,00
Ældre årgange:	pr. nr.	kr.	15,00

Alle henvendelser vedr. adresseændring o.l. bedes rettet direkte til postvæsenet.

Eftertryk tilladt i uddrag, forudsat tydelig kildeangivelse.

Lasersats og tryk AU-Kommunikation

ISSN 0106 - 0627